

Un MoMA a l'Empordà

Pere Portabella mostra part de la seva col·lecció d'art en una exposició al museu de Figueres que desvela la seva complicitat amb l'avantguarda com un pacte ètic

Per començar, un Picasso. Qualsevol altre l'hauria posat aquí, al principi de l'exposició, per exhibir el valor de la seva col·lecció, com si fes lliscar un bitllet gros per sota la taula, però Pere Portabella té aquest quadre, un retrat del 1964 del barber de l'artista, com un tribut a l'amistat que es professaven l'un a l'altre. I després venen, per escandalitzar la nostra capacitat de sorpresa, altres obres de Picabia, Ernst, Kandinsky, Léger, Vassarely, Wifredo Lam, i Barceló, Millares, Saura, Broto o Julio González, i dels membres de Dau al Set, i l'Equipo Crónica, i tres Miró fastuosos. Amb raó algú ha dit que això és com “un petit MoMA a l'Empordà”, la festa que ens ha organitzat un amfitrió extremadament generós amb la col·lecció que té a casa i que rares vegades ha sortit d'aquest univers privat. Totes les obres de la col·lecció personal del cineasta, més de tres-centes, provenen de complicitats semblants: de regals entre amics, de col·laboracions, de tertúlies viscudes. Fins i tot les que van ser comprades, ho van ser com el testimoni d'alguna experiència compartida amb l'autor. Pel fet que provenen dels afectes, a Portabella li desagrada que es parli de “col·lecció”, que denota una construcció narrativa al voltant del gust personal que defugen també les seves pel·lícules, però davant les 46 obres que Xavier Palomo ha seleccionat per a l'exposició del Museu de l'Empordà, datades entre 1935 i 1986, és difícil esquivar el propietari que hi ha al darrere, l'indiscutible “contracte amb l'avantguarda” (com s'hi referia el director del museu, Eduard Bech) que va establir a través de les amistats.

Pere Portabella, art i vida, oberta a Figueres fins al 10 d'abril, permet endinsar-se en el compromís ètic i estètic que el cineasta va adquirir de ben jove amb els artistes més transgressors del segle XX, com si la seva mirada fes d'alguna manera de pont entre dues generacions esquarterades per la guerra. No hi ha cap posa intel·lectualista, en aquesta elecció, sinó una afinitat d'interessos que la mateixa trajectòria de Portabella referma i una posada en escena del seu procés creatiu, alimentat per l'imprevist i l'atzar. Ell mateix ho ha explicat. És perquè la família va traslladar-se de la Rambla de Figueres, on va néixer, a un pis del carrer de Balmes de Barcelona, que va conèixer Antoni Tàpies, Joan Ponç i Joan Brossa, que hi vivien a tocar. És perquè la família va enviar-lo a Madrid a estudiar química, que va retrobar Ponç i Tàpies –convidats per Eugeni d'Ors a participar en una d'aquelles exposicions que coquetejaven amb la modernitat en ple franquisme– a la pensió La Nueva Malagueña. És també en aquells anys estudiantils que descobreix l'informalisme i els membres d'El Paso. En algun moment, fa prou amistat amb Eduardo Chillida perquè acabi sent el seu padrí de noces, a Sant Sebastià, de la mateixa manera que més endavant freqüentarà Picasso i el seu cercle i, a Barcelona de nou, establirà una amistat tan fructífera, tan entranyable, amb Miró. “No he estat mai col·leccionista, simplement és el meu mon”, constata Portabella, a qui ha costat desprendre's, ni que fos temporalment, d'algunes de les seves peces més estimades, quasi totes exposades a casa seva o al despatx, integrades amb naturalitat a la seva vida quotidiana, no com a possessions preuades, insisteix el comissari, sinó com a “companyes de camí”. “Jo, sense els altres, no soc ningú”, ha dit el cineasta més d'una vegada.

A l'exposició, que ha servit per inaugurar la primera fase de la reforma del museu figuerenc, hi ha peces excepcionals, com la reinterpretació del gos de Goya d'Antonio Saura, un manyoc de pintura enfonsant-se en un esclat de llum, l'or d'aquesta llum; l'impacte que encara provoquen els rebrecs i estrips del tenebrós Millares; una màscara extraordinària de Max Ernst de 1974, que faria tan bona parella amb alguns ninots de De Sucre o Mercè Rodoreda; el gargot fenomenal que Wifredo Lam va pintar sobre un cartró el 1976; el lilit desfet de Barceló de

1986, els Tàpies sempre subjugadors, el Picabia de 1936, els camins de l'abstracció de Broto i Herreros. L'única peça que el mateix Portabella va insistir que fos a l'exposició és la Fulla de Plata que va rebre de la seva ciutat el 2003. "Preteníem homenatjar-lo, i resulta que és ell qui ens honora a nosaltres", comenta Eduard Bech.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 19-03-2022, Pàgina 32

-El Punt Avui. Nacional 19-03-2022, Pàgina 23

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2114425-un-moma-a-l-emporda.html>